

KRIMČEK

Glasilo Kinološkega društva Krim

poletje 2005

Tržišče nam ponuja vselej nove pripomočke za učinkovitejšo in enostavnejšo vzgojo in šolanje psov. Nekateri so le modna muha in nanje kmalu pozabimo, drugi pa se trdno zasidrajo v zavest skrbnikov in vaditeljev psov.

Preden se odločimo, da bomo pri šolanju uporabljali kakršen koli pripomoček je prav, da dobro premislimo, ali ga res potrebujemo. Vedeti moramo, kaj bi radi z njim dosegli in na kakšen način, še zlasti pa se moramo natančno seznaniti z navodili za pravilno in varno uporabo.

Tako kot pri vseh tržno privlačnih izdelkih so se tudi po "odkritju" haltija kmalu pojavile dileme, ki glede njegove varnosti, smiselnosti, učinkovitosti in etičnosti razdvajajo kinološko javnost. Nasprotniki haltija navajajo bolj ali manj strokovne in upravičene pomisleke, ki halti zavračajo kot nepotreben, škodljiv in celo nevaren pripomoček, po drugi strani pa so argumenti zagovornikov haltija dovolj prepričljivi, da v rokah ozaveščenih skrbnikov upravičujejo njegovo uporabo.

V tokratnem Krimčku objavljamo dva prispevka o haltiju.

Prvi je delo Suzanne Clothier, članice ameriškega združenja inštruktorjev šolanja družnih psov, avtorice številnih uspešnih knjig, člankov in videov ter profesionalne vaditeljice psov. Njeno delo s psi in njihovimi skrbniki zagovarja human in predvsem holističen odnos do psa z upoštevanjem pasjega telesa, uma in duše. Svoje metode dela s psi predstavlja na seminarjih z različnih področij kinologije širom po ZDA. Žal iz članka, ki pravzaprav svari pred uporabo haltija, ni mogoče razbrati, kdaj je bil napisan, lahko pa sodimo, da je starejšega datuma, saj ne omenja vnaprejšnjega in postopnega privajanja psa na nošenje haltija.

Pravilno, metodično in za psa prijetno navajanje na halti pred začetkom dejanske uporabe je danes namreč dobro znano pravilo in prvi pogoj za njegovo varno in učinkovito uporabo. V postopku privajanja na halti se krepí tudi odnos med skrbnikom in psom, katerega pomanjkanje avtorica prvega članka navaja kot tisti razlog, ki skrbnike ponavadi napelje k odločitvi za uporabo haltija.

Sledi prispevek naše inštruktorice Mie Zahariaš o privajanju na nošenje haltija in njegovi varni uporabi. Kot že rečeno, v rokah pozornega in dobro poučenega skrbnika je lahko halti zelo učinkovit in hkrati varen pripomoček, vendar se morata nanj najprej postopno in na pravi način privaditi oba – skrbnik in pes. Opisana navodila temeljijo na dolgoletnih izkušnjah številnih strokovnjakov, ki imajo opraviti s psi - veterinarjev, vaditeljev, inštruktorjev šolanja, delavcev v zavetiščih, behavioristov in drugih. Ta navodila skupaj z opozorili o posledicah nepravilne uporabe vsakokrat natančno predstavimo tudi tečajnikom naše Male šole.

Za konec pa še to: zavedati pa se moramo, da halti ni rešitev, ki bi za vselej nadomestila našo obveznost, da psa s primerno vzgojo in šolanjem naučimo tudi, naj na sprehodih hodí mirno in ne zateguje vrvice. Je le pripomoček, ki nam lahko pri tem pomaga.

K. Z.

Suzanne Clothier: **PROBLEMI S HALTIJI***

Preden začnete z branjem, prosim poskusite razumeti osnovni koncept, ki ga želim predstaviti. Haltije, kot tudi vse ostale pripomočke pri šolanju je treba uporabljati previdno. Zakaj so bralci že skoraj nasilno jezni name, me popolnoma preseneča – vse kar želim je, poudariti potencialne probleme, katere je potrebno vzeti v zakup. Če vi uporabljate haltije in verjamete, da delujejo, super! Ampak naj poudarim, da kot vsak šolski pripomoček halti *ni* primeren za vsakega psa. Vsi inštruktorji, ki zagovarjajo šolanje s pozitivnimi metodami morajo pomisliti na vpliv vsakega pripomočka pri šolanju.

Ampak pustimo to, kar želim povedati je: *noben* pripomoček ne sme biti nadomestek medsebojnemu spoštovanju in močnemu odnosu med vodnikom in psom. Vlečenje na vrvi ni spoštljivo, kar kaže na probleme v odnosu, ki potrebuje rešitev! Haltiji ali katerikoli drug pripomoček so lahko opora, medtem ko rešujemo nastali problem – vlečenje je samo simptom resničnega problema. Zavedati se je treba, da je pomembno kakšen je odnos in ne kakšen je pripomoček.

Da bi odgovorila na vprašanje, ki mi ga mnogi postavljajo: »Kateri je vaš najljubši pripomoček?«, bi morala reči, da je to spoštljiv odnos, ki temelji na zaupanju. Vse ostalo je le opora, s katero si lahko pomagamo, da bi prišli do takega odnosa.

Čeprav s svojim mnenjem plavam proti toku, moram reči, da nisem prevelik zagovornik haltijev kakršne koli oblike, čeprav sem jih tudi sama uspešno uporabljala, prav tako kot tudi ovratnice na zateg, bodeče ovratnice, električne ovratnice in še mnoge druge pripomočke. Haltije vidim kot pripomoček, ki bi ga uporabila nazadnje, zaradi več razlogov: zaradi odpora, ki ga povzroči v psu, kot tudi psihičnega in fizičnega vpliva na psa. Naj vam to zelo jasno razložim. Haltiji niso nič bolj drugačni kot vsi ostali pripomočki – so možnost katero lahko (ali pa tudi ne) uporabimo na posameznem psu v posamezni situaciji. In kot vse ostale pripomočke je potrebno tudi haltije uporabljati previdno, zavedati se je treba možnih posledic na psa (psihičnih, fizičnih in čustvenih).

Moj pristop šolanja psov stremi k vzpostavitvi prostovoljnega odnosa. V vseh mojih akcijah, besedah in izboru pripomočkov se skušam izogniti vsemu kar bi privedlo do odpora v psu. Odpor se pogosto sproži zaradi strahu, nelagodja, nezaupanja ali nemoči – in niti en od teh občutkov ni tisti, ki ga jaz želim v psu. Odpor le stežka vodi k učenju, poleg tega pa tudi ne podpira odnosa med človekom in psom. Osebnostno razumem odpor kot komunikacijo s strani psa in moje mnenje je, da je treba to komunikacijo spoštovati in poslušati. Kjer naletim na odpor, zamenjam taktiko. In po mojih izkušnjah haltiji največkrat vzbujajo odpor.

Spomnim se ko sem poučevala na seminarju s TTEAM inštruktorji (TTEAM ljudje so veliki zagovorniki haltijev) in je ena od inštruktoric delala s haskijem, ki ni imel niti kančka

* (<http://www.flyingdogpress.com/headhalters.html>)

spoštovanja do svojega lastnika, kamorkoli je pes hotel, je lastnika preprosto le odvedel. Zato se je inštruktorica odločila, da uporabi halti in me vprašala kaj si mislim o tem. Prav zdelo se mi je kako se bo tak pes odzval, vendar sem se samo nasmehnila in ji rekla naj kar poskusi. Približno 10 minut je psa pripravljala korak za korakom, ampak ko mu ga je končno le naredila, je pes čisto ponorel. Poskušal se je rešiti tako, da je s smrčkom drgnil po tleh, se valjal ipd. In to je bila zelo izkušena inštruktorica, ki je halti namestila in uporabila pravilno (psa je prej pripravila, imela ovratnico, poleg haltija pa še povodec), vendar je bil halti, kljub vsemu temu, za tega psa, zelo slaba izbira. Vse kar smo dosegli je bil še večji odpor do dela z ljudmi (kar pa je že tako imel), poleg tega pa je tudi spodkopalo zaupanje do človeka, ki mu ga je namestil.

Odstranili smo halti, mu nadeli ovratnico in v nekaj trenutkih je pes z mahajočim repom delal brez odpora. Pes je potreboval le jasne signale, katere je lahko razumel (in ko rečem jasne signale, ne mislim bolečine). Ovratnice in povodce sama uporabljam z nežnostjo. Tudi če uporabljam zatezno vrvico, ta ni zapeta na zateg tako, da se psa nikoli ne popravlja z močnim zatezanjem).

Tudi če se pes ne upira preveč (videla sem že pse, ki so se skoraj takoj vdali, brez večjih problemov) ima lahko to še vedno velik negativen vpliv na psa na splošno. Pred nekaj leti sem na seminarju o klikerjih opazovala znanega inštruktorja pri delu z prijetno labradorko. Ta je vsa vesela in vzneta planila v sobo, za seboj pa privlekla lastnika. Uboga psička je bila izbrana za predstavitev, ker je vlekla. (opomba: psi vlečejo le na vrvici. Še nikoli nisem videla psa, ki bi vlekel, a da ni bil na vrvici – nikoli! Za igro vlečenja sta potrebna dva in mogoče bi morali izumiti način kako odpraviti vedenje lastnika, ki psu omogoča vlečenje. Vendar v vsem tem času ni inštruktor niti enkrat samkrat omenil, da je odgovornosti da pes vleče, lastnikova). Čez nekaj časa so psički natakneli halti in sprememba psice je bila grozovita. Iz pozorne, voljne in vesele, se je psica spremenila v zelo depresivnega psa. Stala je mirno, z rahlo podvitim repom, spuščeno glavo in brez kakršnekoli pozornosti ali voljnosti do dela z inštruktorjem. Na kratko, prišlo je do splošnega vpliva zavrtosti, podobno kot pri psu, ki je doživljal »ne-naključno« kaznovanje.

Zdaj pa mi povejte, je to dobra stvar?

Ko jaz korigiram psa, si ne želim da bi prišlo do negativnega učinka. Zato vse pozivam k večji samokontroli. Lahko zahtevam od psa, da bo pozoren, lahko zahtevam, da me upošteva, ampak nikoli tega ne dosežem na tak način, da mi pes dela s spuščnim pogledom in brez kančka veselja. Želim umirjenega, sproščenega in zaupljivega psa.

Najlažji test, ki ga poznam, kako ugotoviti ali ima halti vsesplošen učinek zavrtosti na psa je sledeč: Snemite psu halti! Ali je pes videti bolj živ? Ali se mu telesna drža spremeni? Ali se mu povrne svetloba v očeh? In ne govorim o radosti, da je bil pes spuščjen, da se preprosto igra in teče. Govorim o razliki med psom na vrvici, ki nosi halti ali psom na vrvici, ki ne nosi haltija. Če razlika je, smatram da bi se moral vsak osveščen inštruktor vprašati: »Le zakaj to počnem tej živali?«

Lahko, da obstaja zadosten razlog za uporabo tega pripomočka – kot je na primer ta, da je vodnik že popolnoma izgubil nadzor nad psom. Npr.: ko je pes tako agresiven, da se bojimo morebitnih ugrizov (nekateri haltiji imajo možnost zatega zanke in s tem zaprtje gobca). Mogoče ni nobenega dobrega razloga za uporabo tega pripomočka, le da gre za trenutno modo, poleg tega pa je tudi hitro dobljen nadzor velikokrat zamenjava za resnično šolanje in dober odnos. Na tole vprašanje je treba odgovoriti in to pošteno: »Zakaj uporabljam halti na tem psu?«

Predvidevam, da si večina izbere haltije, ker je to za njih lažje, ker lahko fizično (mehanično) kontrolirajo psa, ki ga

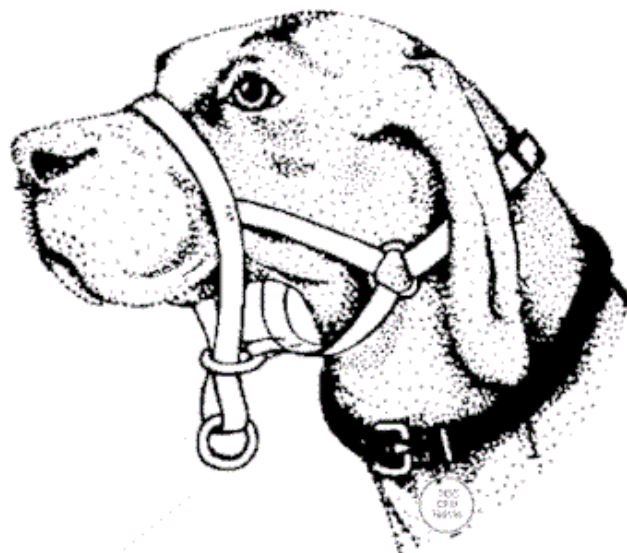
drugače ne bi mogli (zaradi pomanjkanja znanja ali pa problemov z odnosom ali pa morda zaradi obojega). Vsak pripomoček za šolanje, ki se ga uporablja kot nadomestek za resnično šolanje, je samo opora. Zavedajmo se tudi, da so vsi pripomočki, vse od ovratnice na zateg, električne ovratnice, frizbi ali pa salame v žepu le opora, ki je velikokrat potrebna, ni pa rešitev za celo življenje; je le opora na poti k učenju.

Zagovorniki haltijev trdijo, da je uporaba haltija na psu enaka uporabi konjskih haltijev. Z 31 leti izkušenj s konji, zagotavljam bralcem, da to preprosto ni res. Velika razlika je v učinku in pa tudi v sami nastavitvi haltija. Pri konju se halti lepo usede na dolg koščen del gobca, daleč stran od oči in ne čisto na robu pod očmi. Pri večini psov, pa nosni del haltija stoji prav na notranjih kotičkih oči. Nisem pes, ampak vem, da je to občutljivo področje z veliko živčevja in tanko kožo (tanjšo kot pri večini živali). Konstrukcija pasje glave ni oblikovana za haltije – zato so ljudje stoletja uporabljali za pse ovratnice, haltije pa za živali, ki so zanje primerne.

Kar pa se tiče (kot pravijo dobrobiti) ali učinka stimulacije akupunkture, ki pritiska na pasja lica in obrazne živce – lahko je to prav tisto, kar ta pes potrebuje, istočasno pa je lahko to prav tisto česar ta pes ne potrebuje. Tako kot tudi vsako zdravljenje, tudi akupunktura ni popolnoma neškodljiva. Kar se tiče učinka stimulacije nekega meridiana si preberite izveček iz članka z naslovom »Kontraindikacije in možni obratni učinki pri akupunkturi«, ki ga je napisala Vivekan Flint: »Pacient lahko doživlja top, boleč, težak, ohromel, razbolel ali vroč občutek na mestu vboda. Kitajci poznajo ta občutek kot De Qui.« Spet v drugi raziskavi se je pokazala za drug največkrat opažen odziv vrtoglavica in izguba zavesti. Osebnost bom prepustila akupunkturo njeni uporabi, ne pa da jo bom povzročala sama (kot stranski učinek haltija).

Večina pripomočkov za šolanje psov obstaja zato ker od psa pričakujemo, da dela v situacijah, kjer nima ne sposobnosti ne možnosti, da razmišlja trezno in se temu tudi ustrezno vede. Ko s psom delamo počasi in ko ga privedemo do tega, da je pozoren in da razmišlja, se potreba po pripomočkih zelo hitro zmanjša. Če pa psa preveč priganjamo (ali pa če nam nikoli ni uspelo z njim vzpostaviti močnega »delovnega« odnosa), tedaj bomo rabili pripomočke.

Kar se tiče psihičnega učinka, je tu še ena razlika med konji in psi. Pri psu ima območje gobca velik psihični vpliv. Psice nežno zgrabijo nadležne mladiče za gobček (včasih tudi za celo glavo, odvisno od starosti psičkov), večina pasjih ritualov ob srečevanju poteka pretežno preko gobčka (podrejene živali

velikokrat ližejo ali rahlo grizljajo gobec dominantnejšega psa), tudi hitri disciplinski ukrepi so pogosto usmerjeni v prestopnikov gobec. Že če svojo roko položite psu na gobec (del nad smrčkom) je to z vaše strani zelo pomembna gesta. Ali bi si upali to storiti tudi psu, ki ga ne poznate tako dobro? In zakaj ne?

Obstaja zelo dober psihološki razlog zakaj večina psov, ko ima nadet halti izgleda depresivno, medtem ko pri konjih in govedu ni tako. Konji in govedo ne uporabljajo svojega gobca v tak namen kot psi. Nikoli ne boste videli, da bi kobila disciplinirala žrebe tako, da bi ga zgrabila za gobec – uporabila bo drugačen način komunikacije. Res je, da je halti konju neprijeten, ampak še nikoli nisem videla konja, ki bi zaradi tega postal depresiven. Največ kar sem doživela pri govedu ali konjih je reakcijo na nenavajen občutek, enako kot se zdi ovratnica pasjemu mladičku (kar pa ni depresija).

Včasih so ti supresivni učinki haltija koristni, čeprav ga mnogi znanstveniki uporabljajo le v primerih ko je odnos človek/pes zelo slab ali pa ga sploh ni. Včasih je možnost, da lahko kontroliramo glavo psa in možnost da mu zapremo gobec (lastnost nekaterih haltijev, če ne vseh) zelo pomembna, še posebej v kritičnih trenutkih, kjer je to edina možnost kontrole psa, ki ima hude probleme. Slej kot prej ima vse svoj namen.

Kar se tiče fizične plati pa je halti ena tistih šolskih pripomočkov, ki se mi upirajo najbolj od vseh – možnosti poškodbe psa so preprosto prevelike. Ne govorim o tem, da bi psu zlomili vrat, govorim o poškodbi mehkega tkiva, poškodbi hrbtenice (še posebej cervicalisa). Na APDT konferenci, tako v Phoenixu kot Memphisu, sem imela možnost cel dan opazovati inštruktorje in njihove pse, ki so se sprehajali v bližini objekta. Veliko teh psov je nosilo haltije, nič presenetljivega če pomislim da APDT privlači veliko inštruktorjev, ki se zanimajo za humane in pozitivne metode šolanja, oni pa v haltiju vidijo oboje. Kar me je najbolj pretreslo je, da se je večina teh ljudi (in ne pozabite, to so profesionalni inštruktorji in zelo pomembni ljudje v kinologiji) ustavilo ob stojnici, pes se je med tem že oddaljil in ko se je vrvica napela, jo je inštruktor ostro potegnil in tako psu glavo zavil v zeleni smeri. Ko sem to opazovala znova in znova in znova, se mi je začelo dozdevati kot, da gledam ljudi, ki preprosto vlečejo ladjice po vodi.

V pasji konstrukciji in njegovem živčnem sistemu *ni popolnoma ničesar*, kar bi ga pripravilo na tako nepričakovano, močno, natančno usmerjeno gibanje, ki psa »cukne« navzgor in vstran, medtem ko se telo še giblje naprej (včasih celo z dokaj veliko hitrostjo). Pri konju je podobno vendar je ena ključna razlika: sila je usmerjena vstran in navzdol. Vemo pa tudi, da je mišičevje na konjskem vratu eno najmočnejših v njegovem telesu. Velika razlika je tudi v enaki sili, ki enkrat deluje na 1000 lbs teže konja, enkrat pa na 25 lbs teže psa. Zanimivo je, da moramo pri mladih konjih, ponijih ali miniaturnih konjičkih paziti na uporabo haltija. Paziti je treba tudi zaradi višine konja – bolj izkušeni konje rejci uporabljajo hatli tako, da silo usmerjajo vstran in navzdol tako kot pri odraslih živalih.

Slišala sem že kako ljudje zagovarjajo oster poteg (oster zasuk glave in vratu vstran), ki ga povzroči halti, češ da je to del vsakega plenilca. Tudi s tem, da se isto zgodi, ko pes v teku zgrabi rokav (obramba) ali ko lovi divjad in jo poskuša zrušiti, le da pri tem uporablja še večjo moč in da je tu hitrost drastično večja. Vse to je res, vendar v tej trditvi manjka nekaj zelo pomembnega, manjka podrobnost, ki jo lahko najdemo v katerikoli psihološki študiji. Signali, ki jih tvorijo možgani, služijo kot opozorilo telesu in mišicam, kot klic naj se pripravijo na prihajajočo silo. Na grobo opisano ti signali pomagajo mišici, da se pripravi na pričakovan udarec/silo. To isto stvar ste verjetno doživeli tudi sami, ko ste hodili po stopnicah. Če ste se, recimo, ušтели in je

bila v resnici ena stopnica več ali ena manj, vas je zmedlo in šokiralo če ste stopili v prazno, ker je bila tu še ena stopnica, možgani pa so pričakovali trdna tla. Ali pa če ste pričakovali trdna tla, tu pa je bila še ena stopnica – vaši možgani so nogo pripravili na pristanek malo nižje (na naslednji stopnici). Taka priprava pomaga zaščititi telo in preprečiti poškodbe. Prav to je tisto, kar nam omogoča grobo igro in delo. Psi, ki se pri igri veselo mečejo eden na drugega, se zelo redko poškodujejo. Psi, katerim so prevezali oči in so jih naenkrat sunkovito potegnili, so se večinoma poškodovali, saj jih v njihovih možganih nič ni pripravilo na tako silo. Ko uporabljamo halti in se pes giblje ob nas, njegovi možgani delujejo v pričakovanju, da se bo pes še naprej premikal naprej. Vsakokrat ko uporabimo halti tako, da psa razbesedno obrne (razen če mu ne damo vnaprej signal - ki ga razume-, da se bomo obrnili) možgani ne morejo zaščititi telesa. Večja ko je sila, ki jo uporabimo, da psa obrnemo in hitreje ko se pes giblje, večji je udarec oz. šok.

Predstavljajte si, da bi sami hodili s podobno napravo na glavi. Kako bi se počutili, če bi vam glavo naenkrat zavrtelo vstran brez opozorila? Kaj, če bi takrat tekli? Ali si lahko predstavljate kako boleče bi to bilo? Za čuda pa ni hotel biti na mojih seminarjih nihče od zagovornikov haltijev prostovoljec, ki bi si halti nadel in mi dovolil na njemu pokazati osnovne napake, ki jih počnemo in kaj psi takrat občutijo... nikoli se ni nihče od njih javil za tak poskus, čeprav je že veliko ljudi to prostovoljno poskusilo.

Kaj pa, če bi dobili nežen signal, da se obrnete, preden bi sledil močan signal (sunek)? V tem primeru bi imeli možgani dovolj časa pripraviti telo in ga tako tudi zaščititi. Ampak, če bi imeli možnost ali željo, da upoštevate nežnejše signale, zakaj bi potem sploh potrebovali halti? Zakaj vas ne bi nekdo že prej naučil odzivati se na nežnejše signale na navadni ovratnici? Učenje psa, da se odzove že na nežne signale, je šolanje, za to pa potrebujemo čas, doslednost in učinkovito delo s psom.

Navkljub popularnosti imajo haltiji po mojem mnenju veliko slabosti, poleg tega da povzročajo nelagodje in bolečino. Da se ne spuščam v dolgotrajne posledice takih učinkov na mehko tkivo vratu – vedite le, da stalen pritisk na isto mesto sčasoma privede do nefuncioniranja oz hude poškodbe tega dela. Pri uporabi povzročajo pri psu odpor, ki pa le poveča problem, zaradi katerega smo se sploh odločili za halti. V nekaterih situacijah je uporaba haltijev dobra odločitev, ampak tega ne smemo gledati kot dolgoročno rešitev ali rešitev za celo življenje, halti naj bi se uporabljal le kot začasna rešitev. Pri sovjem delu poskušam s psom vzpostaviti prostovoljno partnerstvo, želim mirnega psa brez odpora, to pa lahko dosežem tudi na drugačen način.

Velikemu številu inštruktorjev se zdi uporaba haltija zelo humana izbira pripomočka. Ta članek ni poskus obsojati haltije kot neuporabne pripomočke. To je poskus prepričati inštruktorje in vodnike, da resnično premislijo o posledicah uporabe haltijev in, da se začno zavedati možnih nevarnosti ter zato pazljivo izberejo pripomočke za šolanje.

Prevedla Ana Dragičević

NAVODILA ZA PRAVILNO IN VARNO UPORABO HALTIJA

ZA ZAČETEK NEKAJ POJASNIL:

KAJ JE HALTI?

- Halti je oglavnica, podobna tistim, ki jih uporabljajo za vodenje konj in goveda, prirejena za pasje noske.
- Namenjena je lažjemu obvladovanju psa na sprehodih, če ga pravilno uporabljamo, psu preprečuje vlečenje povodca. *Vendar moramo psa hoje s haltijem na povodcu pravilno naučiti*, sicer se nauči vleči tudi na haltiju.
- *Halti ni nagobčnik* - pes, ki nosi halti, lahko nemoteno odpre gobček, pije vodo, je hrano, se igra z igračkami, laja,... S pravilnim zategom pa mu lahko v kriznih situacijah kratkotrajno zapremo gobec, vendar moramo stati čisto blizu psa.
- Ob nepravilni uporabi je lahko halti za psa nevaren, zato je pomembno, da se učenja lotite postopno.
- Pes, ki ima krajši gobček, si lahko halti sname.

PRIBOLJŠKI ZA UČENJE:

- Na zelo majhne koščke narezana posebna salama, sir, hrenovke... hrana, ki ni v običajnem pasjem jedilniku in ima zanj zaradi tega posebno vrednost.
- Vsak košček te posebno dobre hrane si mora kuža prisluziti- npr. s tem, da prenaša nošenje haltija... Če priboljški »dežujejo« vsepovprek, v pasjih očeh izgubijo vrednost.

UČNA SEANSA:

- je nekakšna učna ura, čeprav izraz »ura« ni prav primeren, saj traja le od 30 sek do nekaj minut.
- Vsako seanso zaključimo takrat, ko se pes najbolj zabava, ko je najbolj uspešen v svojem početju! Tako bo učenje ohranil v lepem spominu in bo željno pričakoval naslednjo učno seanso.

POVODEC:

- Potrebovali boste dva, noben ne sme biti fleksi.
- Polega tistega, ki ga že imate, kupite še en povodec, ki je *od prvega tanjši in daljši*, z manjšim/ lažjim karabinom. Še najboljše je, da kupite povodec s karabinoma na obeh straneh.

1. faza: NAMEŠČANJE HALTIJA

Učenje poteka doma v stanovanju, v mirnem okolju. Najboljši čas je pred obrokom, ko je pes lačen.

NAŠ CILJ: psu želimo namestiti halti okrog gobčka in ga zapeti.

PES: ugotovi, da je nameščanje haltija zabavno početje, ki mu prinese veliko priboljškov in pohval.

POSTOPEK:

1. Z eno roko razprite halti, v drugi roki držite slasten priboljšek.
 - Priboljšek postavite tako, da bo moral pes z nosom seči skozi zanko, da bi ga dosegel. Ko ima nos v zanki, ga takoj pohvalite (»ja«, »priden«, »to« ...), mu dajte priboljšek in snemite halti.
 - V eni seansi ponovite 5- 10krat, 2-3 seanse na dan. Utrjujte 1-3 dni oz. toliko časa, dokler pes z veseljem ne reagira ob pogledu na halti. Na naslednjo točko preidite šele, ko je ta dobro utrjena.
2. Zopet ga zvbite s priboljškom v zanko, pohvala + priboljšek, nato pa zapnite halti za ušesi. Zapetega pustite cca. 1 sekundo, vmes pohvala + priboljšek. Po 1 sek ga snemite.
 - V eni seansi ponovite 5- 10krat, 2-3 seanse na dan. Utrjujte 2-3 dni oz. toliko časa, dokler pes mirno in/ ali z veseljem ne prenese zapenjanja haltija.
 - V primeru, da bi si ga s tačkami poskušal sneti, ga zamotite s priboljškom. Ko se umiri, ga isti trenutek pohvalite in date priboljšek nato pa snemite halti, a vedno šele takrat, ko je pes miren.

Nikoli ne odpnite haltija, kadar si ga kuža poskuša sneti!!! S tem bi samo spodbujali in utrjevali to vedenje (njegov nemir bi »nagradili« s snemanjem haltija). Če se to ponovi večkrat, ste najbrž prehitro prešli na drugo točko.

3. V naslednjih dneh postopno podaljšujte čas na 5 sekund, približno za 1-2 sekundi na dan. Ves čas, ko ima zapet halti, ga nagrajujte s priboljški. Snemite ga takrat, ko je miren. Ko to utrdite, si čestitajte, ker ste pripravljeni na naslednjo fazo.

2. faza: NOŠENJE HALTIJA

Učenje še vedno poteka doma, v stanovanju.

NAŠ CILJ: psu lahko nadenemo halti za 5 minut.

PES: ugotovi, da nošenje haltija prinese ne le priboljške, temveč tudi igro z vodnikom.

POSTOPEK:

1. Psu nadenite halti, ga zapnite in nagradite s priboljškom. Nato mu pokažite njegovo najljubšo igračko in se začnite z njo igrati. Igrajte se približno pol minute, zaključite igro in snemite halti. Ponovite 2- 3 krat dnevno.
 - Menjajte igračke (žogica, klobasa, kong,...) in v 3-4 dneh postopoma podaljšajte čas igre na 5 minut.
 - Namesto igrače ga vsake toliko nagrajujte z golj s priboljški. Tudi priboljške je priporočljivo menjavati (sir, posebna, hrenovke). Od psa lahko zahtevate tudi preproste vaje, ki jih ima rad, kot so sedi, prostor, ..., ko jih izvede, ga nagradite. Bistveno je, da počasi začnete zmanjševati količino priboljškov, vendar morate to narediti postopno- na začetku ga dobi vsako sekundo, nato vsako drugo, nato nato vsako tretjo,... v končni fazi le na vsakih 10 sek.
2. Pred vsakim obrokom psu nadenite halti, ko pojé, mu dajte še par priboljškov iz roke, nato mu ga snemite.

Tako, spet si lahko čestitate, gremo naprej!

3. faza: S HALTIJEM NA SPREHOD 1

Učenje poteka na sprehodu.

CILJ: psa navadimo, da nosi halti tudi zunaj, zaenkrat še ne pripetega na povodec

PES: ugotovi, da je del obreda pred sprehodom (ovratnica, povodec...) tudi haltir halti napoveduje sprehod, juhuhu!

POSTOPEK:

1. Pred vsakim sprehodom mu nadenite halti, ga nagradite s priboljškom, povodec pripnite na **OVRATNICO** in se odpravite ven. Med hojo ga na začetku obilno nagrajujte - enkrat s priboljški, drugič z igračko, po kakšni minuti mu halti snemite in nadaljujte sprehod brez njega.
2. V naslednjih dneh postopoma podaljšujte čas, ko nosi halti na sprehodu. Vmes psa večkrat nagradite, vendar počasi zmanjšujte količino nagrad.
3. Ko bo halti nosil brez pritoževanja ves čas sprehoda, ste pripravljeni na naslednjo fazo.

4. faza: S HALTIJEM NA SPREHOD 2

Učenje poteka najprej doma, nato na sprehodu. Poleg običajnega povodca (ki ni fleksi) potrebujete dodatni povodec, ki ga boste pripeli na halti. Na eni strani s karabinom naredite zanko.

CILJ: Psa navadimo, da ima na haltiju pripet povodec.

PES: ugotovi, da ni nič takega, če ima pripet povodec na haltiju, ker je to pač del rutine.

POSTOPEK:

1. Učenje zopet poteka v stanovanju. Psu nadenite halti in nanj pripnite povodec (z manjšim karabinom). Pustite, naj povodec

vleče za sabo, vi pa ga zamotite in nagradite z igro, priboljški, božanjem, ... Utrjujte toliko časa, da se bo navadil na pripet povodec.

- Učenje prestavite na sprehod. Pred odhodom mu nadenite halti, nanj pripnite povodec z manjšim karabinom, na ovratnico pa pripnite običajni povodec. V tej fazi je zelo pomembno, da pes ne čuti nikakršne napetosti na haltiju. S psom »upravljajte« zgolj s povodcem, ki je pripet na ovratnico. Drugi povodec je daljši zato, da lahko oba povodca držite v isti roki, napne pa se zgolj povodec, ki je pripet na običajno ovratnico. Na sprehodu ga nagrajujte za to, da mirno prenaša povodec, ki je pripet na halti. Na naslednjo fazo preidite šele, ko je ta utrjena.

5. faza: S HALTIJEM NA SPREHOD 3

Učenje poteka na sprehodu.

CILJ: psa bomo naučili, da ga vlečenje povodca ne pripelje nikamor.

POSTOPEK:

- Pomembno je, da se vsi, ki sprehajate psa, na sprehodu obnašate enako. Upoštevajte, da bodo na začetku sprehodi trajali dlje časa.

Povodca držite v dveh rokah - vsakega v svoji. **Vsakič**, ko pes povleče = napne vrvico, se brez komentarja ustavite (**ne cuknite ga**, zgolj ustavite se!!!). Kadar močno potegne, ga ustavite s povodcem, ki je pripet na ovratnico. Kadar pa samo napne vrvico, ga ustavite s povodcem, ki je na haltiju. Ne premaknite se naprej, dokler pes sam od sebe ne popusti povodca. **Isti trenutek**, ko je povodec popuščen, se premaknite naprej in iskreno pohvalite + nagradite psa. Ponavadi pes že z naslednjim koraku zopet povleče - pomembno je, da vsakič, ko zategne vrvico reagirate enako. Če pa nadaljuje s hojo, ne da bi zategnil povodec, pa ga obvezno nagradite tudi za to!

Da, sprehod bo v tej fazi trajal dalj časa in vi se boste počutili, kot da upravljate z marioneto J.

Še enkrat- kadar se pes močno zažene (npr. za mačko, proti psu,...) pazite, da ga **zaustavite s povodcem, ki je pripet na ovratnico**. Če bi v tej fazi učenja močan poteg zaustavili s haltijem, bi bil za psa to prevelik šok, v najslabšem primeru pa bi ga lahko tudi poškodovali.

Z učenjem nadaljujte toliko časa, dokler pes ne ugotovi, da se mu ne splača napenjati povodca kadar potegne, hitreje popusti povodec oz. vleče manj pogosto in intenzivno.

- V naslednjih dneh ga postopno in z občutkom vedno večkrat ustavljajte s haltijem. Za zelo močne potege še vedno uporabite povodec na ovratnici. Kuža vas bo sčasoma vedno manj vlekel.
- Zdaj morate začeti podaljševati še število korakov, ki jih naredi s popuščeno vrvico, preden ga pohvalite + nagradite. Če bi ga vedno nagrajevali samo za prvi korak, bi se kuža sčasoma naučil, da se mu splača povleči in popustiti vrvico, saj je potem nagrajen. Torej, postopno podaljšujte št. korakov, preden ga

pohvalite- začeli ste pri prvem koraku, počasi podaljšajte na dva, nato na tri,...

VI. faza: S HALTIJEM NA SPREHOD 4

Zdaj so najbrž sprehodi z vašim psom že veliko lažji in bolj prijetni. Cilj končne faze je, da sčasoma uporabljate samo še povodec, ki je pripet na halti.

Vendar, ker si psi s krajšimi gobčki lahko halti snamejo, je priporočljivo, da ga imate vedno pripetega še na varovalnem povodcu, ki se drži ovratnice. Za to je idealen povodec z dvema karabinoma.

Priporočam tudi, da kužka začnete nagrajevati le še občasno, za »posebne dosežke«- kadar najlepše hodi na vrvici.

Upam, da so navodila koristna in da boste pri učenju uspešni. Najpomembnejši principi učenja so postopnost, doslednost in vztrajnost! Za vsa vprašanja sem vam na voljo na št. 041/313 505.

Veliko lepih trenutkov z vašim psom vam želim!

Mia Zahariaš

RAD BI BIL PES

Ženska roka nežno boža
vse – od repa do ušes –
dlaka črna, bela koža,
pa še kakšna pika vmes.

Mu igračke nakupuje,
rada se z njim igra,
vsakodnevno ga neguje,
res ima rada tega psa.

Le najboljše od vse hrane
je še komaj dobro zanj,
le šamponi znamke znane
lahko zlijejo se nanj.

Kremplje striže mu občasno,
s krtačko čisti mu zobe,
ob vsem delu zdaj je jasno,
zakaj pozablja že na me.

Kakat, lulat, ven ga vodi,
za sprehod z njim je vedno čas,
tako mu življenje godi,
saj spi tam, kjer nekč sem jaz.

Srajca zopet gumba nima
počasi me preveva bes:
- nič med nama več ne štima!!-
"Tudi jaz bi bil rad pes!"

* * *

Nežna ženska glas povzdigne:
"Pridi! Sedi! Čakaj! Stoj!"
Kuža z repom ji pomigne,
"Saj že grem in to takoj!"

Ponižno leže ji k nogam
čakajoč na svoj obrok,
ne upa uiti si od tam
pa čeprav za kratek rok.

In ko sem jo gledal kako
zateguje še povodec vmes,
popravlil željo sem tako:
"Ne, nočem biti več njen pes!"

Mojmir

RECEPT

DOMAČI PRIBOLJŠKI ZA PSE (TUDI ZA NAJBOLJ IZBIRČNE)

V multipraktiku sekljajte 50 dkg govejih jeter in nekaj strokov česna tako dolgo, dokler jetra ne postanejo tekoča. Nato vanje zamešajte približno 250 g pšenične moke in 250 g koruzne moke ali zdroba. Testo naj bo precej gosto, tako, da lahko oblikujete tenko klobaso, lahko jo tudi iztisnete skozi debelejšo šobo za krašenje tort. Pecite pri 175-180°C približno 10 minut. Pečene klobase naj bodo znotraj na otip še voljne in ne trde. Še tople razrežite na tanke kolute. Hranite jih v zmrzovalniku in jih odmrznite vsak dan sproti le toliko, kot jih boste ponudili psu.

NE POZABITE: PIŠKOTOV NE UPORABLJAJTE ZA VSAKODNEVNO PREHRANO PSOV AMPAK LE ZA NAGRADO - PRIBOLJŠEK.

NAJDENCI IN POSVOJENCI

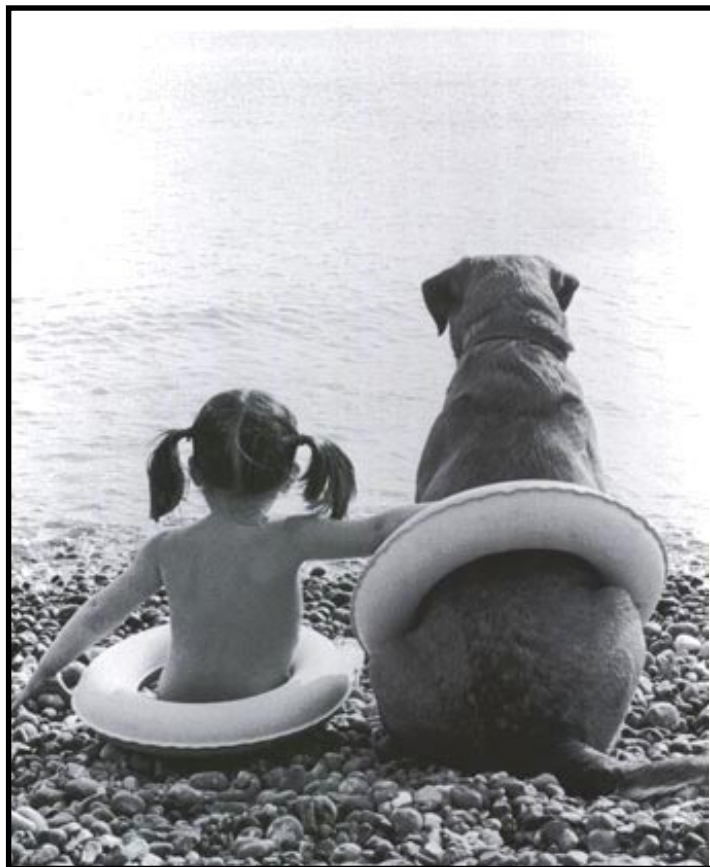
Moj mali Miško

Kot večina inštruktorjev v KD Krim imam doma dva psa (to je skoraj že pogoj, da človeka sprejmemo J). Eden izmed njiju je najdenček, njegova zgodba pa je sledeča:

Dooogih 12 let nazaj sva z bratom odšla na obisk staršev, ki sta bila na vikendu na morju. Ko sva prišla, naju je poleg domačega psa, pozdravila še majhna, črna puščica, ki je tekla tako hitro, da je bila bolj črna sled, kot pa črn pes. Malo vrečo energije sta starša našla vrženega v ograjeno zemljišče, brez kakršnekoli možnosti, da bi prišel ven, brez vode in seveda tudi brez hrane. Simpatičen mladiček je takoj segel vsem v srce – tako staršem, nama z bratom kot tudi našemu psu. Naredila sem najbolj nedolžen otroški obraz, kar sem jih premogla in dosegla, da psa odpeljemo domov (saj ga bomo komu podarili, mami). Z bratom sva ga »pretihotapila« čez mejo. Svoj izjemen čut je dokazal že takrat; v trenutku, ko smo se pripeljali do meje, se je skrnil pod sedež, kjer je ostal nepremično dokler nismo odpeljali mimo prehoda. Prvih nekaj tednov smo se mu trudili najti nov dom, ko pa smo ga našli, sem prej omenjenemu otroškemu obrazu dodala še najbolj ganljiv jok, ki sem ga imela na zalogi.

Mínilo je teh 12 let, kar je moj jok dosegel svoj namen in Miško je že star gospod (kar pa ga ne ovira pri preganjanju mačk in ostalih vragolijah, ki jih še vedno tako rad počne). V življenje mi je prinesel, in mi še prinaša, mnogo veselja, iskrenega smeha in svoj obvezen delež skrbi, zaradi katerih dragocene trenutke z njim cenim še toliko bolj. Saj veste, psi so zakon.

Vesna Vižintin

Prijetne počitnice in
na svidenje spet jeseni!

OBVESTILA

Poletna srečanja na vadišču
v prisotnosti dežurnega inštruktorja
bodo julija in avgusta
ob torkih od 19:30 do 20:30.

VABLJENI!